

# ՔԵՓԻՒՌ

## ՀԱՅՐԵՆԵԱՅ

Ինչ որ խմբագրութեան եւ Տնօրէնութեան կը վերաբերի պէտք է ուղղել առ ՊԵՏՐՈՍ ԲՈՐԹՈՒՔԱՆԻԱՆ, Պօլս Մէրճանը իմամ — Ալի խան, Թիւ 4 : — Անվճար նամակ կամ ծրար կը մերժուի : Օրագիրն ամեն շաբթու հինգշաբթի օրերը կը հրատարակուի : Վեցամսեայ շրջանին գինը 20 զուրուշնոց արծաթե ձեռքով կԱՆԽԻԿ վճարելի, ամէն Թիւէ կրնան ստորագրուիլ : — Դուրս ելթալիք Օրագրաց ճամբու ծախքը առնողին վրայ է : — Ծանուցման տողը 4 զուրուշ :

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ԿԸՆԴՈՒՆՎԱԾ. Կ. ՊՕԼԻՍ Օրագրոյս գրասենեակը : — Թիֆլիզ Մեծարդոյ Ալեքսանդր աղա Երեւեան : — Զմիւռնիա Արշալուսոյ գրասենեակը : — Թէքիրտաղ Պ. Յարութիւն ճամճեան : — Կէյվէ, Օրթագիւղ, Դընճըւար Պ. Խաչատուր Մանուկէան : — Տրապիզոն Պ. Խաչատուր Էմմաեան : — Հալէպ, Պ. Յ. Ս. Քիւրքճեան՝ Ֆ :

ԿԻՐՈՒՔ. — ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ. — ՀԵՏԱ-  
ԶՕՏՈՒԹԻՒՆ. — ԵՒ ՅԱՌԱՋԱԴԻՄՈՒԹԻՒՆ :

Սա վերջին մէկ քանի տարուանս մէջ կրօնի նկատմամբ եղած այնչափ վէճերը Թէպէտ մեր ուշագրութիւնը շատ գրաւած էին, սակայն անանկ փափուկ ժամանակներու մէջ անանկ հրապարակական խնդրոյմը կարեւորութիւն չուզեցինք տալ, սա տեսութեամբ որ, որովհետեւ եթէ նոյն ատենները խօսողներն անձինք եղած ըլլային, արհամարհոտ լռութիւն մը պահելը խոհեմութիւն պիտի չտեսնէրք ընտ. սակայն ընդհակառակը խօսողները կիրքերն ըլլալով պատեհագոյն ժամանակի սպասեցն աւելի արժան դատեցինք :

Բայց որովհետեւ բարեբախտութեամբ կը տեսնենք հիմա, որ զայրացեալ կիրքերը բաւական հանդարտած են, եթէ ներքեւ կըլլայ մեզ գլխաւոր կէտի մը վերայ կուգնք. հրաւիրել մեր Արդոյ բաժանորդաց ուշադրութիւնը :

Սակայն նախ կը փափաքինք կրօնը բառին սահման մը տալով ապա մէջ բերել մեր ընելիք տեսութիւնը :

Կրօնքը զգօն եւ բարոյական կենաց հիմը եւ այն սրբազան կապն է, որ կը կապէ զմարդ գերագոյն եւ բարերար էակի մը հետ, եւ կառաջնորդէ զայն դէպի այն երջանիկ կեանքը, որուն համար ծնած է մարդս :

Դէպի ի այն երջանիկ կեանքն ըսինք, այո՛. վառն զի ինչ է մարդուս ամենէն գերազանց բաղձանքը. — յաւիտեակեան եւ երջանիկ կեանք :

Սակայն ժամանակներէ ի վեր ցաւօք սրտի կը դիտենք, որ կրօնքը պատրուակ մ'է շահախնդիրներու ձեռքը. փորձաբար՝ իւրաքանչիւր դաղափարաց եւ ժայռ իմէջ ծովու՝ յորում կը զարնուին ամեն տեսակ կիրքեր իրենց անաստութիւնը զտելով :

Տեսաւ Հայ հասարակութիւնը այս ամենը (եւ յանձինս զայրացաւ. սակայն կրօնի պաշտօնէից դատապարտելի անհոգութիւնը տեսնելով ալ աւելի ի խոր խոցեցաւ :

Ո՞վ կրնայ ուրանալ ըսածնուս ճշմարտութիւնը եւ Թուել այն ամէն շարժմունքը, որ յանուն կրօնի եղան :

Շահու համար կրօնափոխութիւն :



անթիւ . իսկ հոգւոյ փրկութեան համար խիստ բիշ , կամ բնաւ ոչ :

Մի թէ չենք յիշեր արդեօք որ գաւառաց մեջ ժողովրդոց , իշխանաց կամ առաջնորդաց մեջ վեճ մը կը ծագի , հետեանքը կ'ըլլայ կրօնափոխութիւն , դրացի՝ դրացի՝ հետէ կը կռուի , հետեանքը կըլլայ կրօնափոխութիւն : հայր մը իր զաւակը կը պատժէ , հետեանքը կրօնափոխութիւն : այր մը իր կնոջը կը զայրանայ , հետեանքը կրօնափոխութիւն : այս ինչ մը թշուառութենէ ձանձրանալով կը գիմէ կրօնափոխութեան . վերջապէս կրօնափոխութիւն , կրօնափոխութիւն . լաւ ուշադիր եղիք , Արդոյ ընթերցող և ահա իսկոյն պիտի տեսնես որ ամեն իրաց վախճանը կրօնափոխութիւն է :

Ժողովուրդն անուս , կղերք տգէտ , առաջնորդներն անհոգ . իսկ որսորդը հրացաններն ձեռքերնին պատրաստ՝ միայն վառողի կ'ըսպասեն և ահա ամենափոքր խնդիր մը՝ որսորդին հրացանը լեցնելու կը բաւէ : որուն երկայնմտութեամբ կը համբերէ՝ վասն զի շատ վարպետ է որսորդը և շատ աղէկ գիտէ , որ ամենափոքր խնդրոյ մը հետեանքը կրօնափոխութիւն է :

Մենք ասոնց զվաւոր պատճառը միայն անիծեալ տգիտութիւնը կը գտնենք , վասնզի ինչպէս յուշուցինք , եղած կրօնափոխութեանց շարժառիթը հոգւոյ փրկութիւնն է , այլ . . . :

Հիմա խնդիր մը կ'էլլէ հոս մեր առջևը , այսինքն թէ՛ մարդս իր բանակահոլութիւնը կառավարելու համար միայն կրօնքը բաւական է , թէ ոչ . — կրօնքը թէպէտեւ սրբազան և միշտ հիմա մեր ազգը կենդանի կացնողը նոյն իսկ կրօնքն է . սակայն մարդու բանականութիւնը կառավարելու համար գաւառի արականութիւն ալ պէտքէ :

Երբեք հոգի մը չ'ընկնէ իմ խօսքիս մէջ : Երբեք հոգի մը չ'ընկնէ իմ խօսքիս մէջ :

## ԹՇՈՒՍՈՒՐ ԵՒ ԹՇՈՒՍՈՒԹԻՒՆՔ

Ի՞նչ բան աւելի դառն ու դժնդակ է աշխարհի վրայ բան զայն՝ թշուառութիւնը՝ որուն ներքեւ կը ճնշուի մարդկութիւնը :

Մարդիկ՝ որ յաւիտենական Աստուծոյ բարերար և մեծագործ ձեռաց արգիւնքն են , միայն երջանկութեան համար ծնած են . սակայն ո՛հ , դժիւրեմ եւ անողորելի բախտը մահաբեր հարուած մը եղած է մարդկային ընկերութեան համար միայն նախասահմանեալ երջանկութիւնը թշուառութեանց փոխակերպելու :

Այն ձեռքը՝ զոր Աստուած տուած է մարդուն իր էղծօրը կանգմանը պատճառը լլայլու համար , ով անգլութիւն , փոխանակ իր անկեալ էղծօրը վերականգմանը պատճառը լլայլու և իր ձեռքն անոր յոգնութիւն կ'արկառելու , զայն աւելի ուժգին հարուածելու և մինչև անոր խաբաստուող անկմանը պատճառը լլայլ կը յանդգնի : Թշուառութիւն :

Գլութիւնը՝ որ անհուն մարդասիրութեան Ահհասկեմին բարերարութեան արգասիքը և ապերջանիկ թշուառներուն մէկիկ մխիթարութիւնն է , ոհ , շատ նաւաղ կամ երբեք կը տիրէ՝ այն սիրտերուն՝ որոնք իրենց ունեցած անբաւ միջոցներովն աւելի կարող են ալ թասիրտը լլայլ , բան այն սիրտերուն՝ որոնք թէպէտ մարդասիրութեան հոլ իրեալ , սակայն մարդասիրութեան միջոցներուն մէջ անձեռնհաս են :

Ծանօթ—Ծանօթ և Օրոհ—Քէլը մարդասիրական բարեկամութեան ընկերութիւնները՝ զորս պատուելի Զամուռեան անհաւատութեան հրեշաւոր մեքենաներ յուցնելու ջափ կը ճգնի . մարդկային ընկերութեան մէջ մուտ գտած թշուառութիւնները թէ թէ կ'ընկնելու և կ'արեւելի եղածին չափ անհետ ընկնուլ՝ գեղեցիկ և ազնիւ խորհրդով կ'աղմուսագ են :

Թշուառութիւնները թէ թէ կ'ընկնելու :



և մինչևանհետ ընելու՝ համար կազմուած են ըսինք, ինչ երկնահամայն դործ կը յիշէք արդեօք, Հայեր. որ թշուառութիւնը մարդուս գլխուն ինչ անակընկալ չարիքներ կը հասցնէ. գողութիւն՝ աւազակութիւն՝ մարդասպանութիւն՝ ստութիւն՝ և խարդախութիւն խիստ շատ անգամ անտանելի թշուառութեանց ծնունդն են. որոնց անմիջական արդիւքն է աքոոր՝ մահ՝ տարժանելի բանտարկութիւնք՝ կախաղան և և. Ուշադրութեամբ կարդացէք Պաղղիացի մեծանուն Վիկթոր — Հիւկո փիլիսոփայ բանաստեղծին հրատարակած «ԹՇՈՒԱՌ» (է միլիերալը) անուն օրտաշարժ վիպասանութիւնը՝ և տեսէք թէ ինչ բարձր երեւակայութիւն, ինչ ազնիւ զգացմունք, և ինչ կենդանի նկարագրութիւն :

Արդարեւ ցաւօք սրտի կը նկատենք որ Հայ հասարակութիւնը տակաւին շատ անտարբեր է թշուառին պաշտպանութիւն ընելու մասին\* . այն թշուառին որ Բրիտանիոյ իր մեծութեամբ կը խոնարհի զայն իր եղբայրը կոչելու . իսկ կարողութիւն ունեցող ազգայինք խեղճ թշուառին երեսը նայելու անգամ կը դարչին :

\* Կը ցաւինք որ այս հրատարակութիւնը դեռ Հայերէն լեզուի չձարգմանուեցաւ :

\*\* Մեր ազգին մէջտա պակասութիւնն ալ կը նկատենք, որ աղքատ տղայոց ուսմունք սորվեցնելու շատ կը փափաքին, սակայն տղան ուսմունքը սորվելէն վերջը երեսը նայող չըլլալուն համար կըլլայ թշուառ, վասն զի ժամանակը կանցնի, արուեստի մէջ չկնար մտնալ, որով դատարկաբարձութեամբ իր օրերն անցնելով՝ կըսի իր ծննդեան օրը նշովէլ : Ընթերցասիրութիւն չկայ կըսենք մեր ազգին մէջ, ինչպէս ըլլայ, նախ թշուառը պաշտպանելու է, և ապա ջանալու է ընթերցասիրութիւնը ազգին մէջ ծառայելու :

Կարողութիւն ունեցող ազգայինք ըսինք, մեր այս բառէն թող Հետեւի թէ ըսել կուզենք որ իրենց բոլոր հարստութիւնը հասարակաց բաժնեն. սակայն կանայլ և այլ միջոցներ աւորոնցմով կրնան դարձեալ թշուառները պաշտպանել, ինչպէս անգործ մարդուն գործ գտնալ, և, որ իւրաքանչիւր աստիճանի անձինք ալ կարող են ընելու, եթէ գիտնան թէ ինչ է մարդասիրութիւնը ինչ է թշուառութիւնը և ինչ է թշուառին պաշտպանութիւն ընելը :

Անխիղճ է այն մարդը, որ միայն իր շահը կը մտածէ առանց իր ընկերին նիւթական վիճակին վրայ զգացում ունենալու : Իսկ զիւցազուն մէկ այն մարդը, որ ինչ վիճակին հետ կը մտածէ նաեւ իր ընկերին վիճակն ալ. վասն զի անանկը շատ լաւ համոզուած է թէ առանց մարդասիրութեան և ընկերսիրութեան չկայ աշխարհի վրայ երջանկութիւն :

Ահ, երբ պիտի ըլլայ իմ մարդիկ զիրար սիրել, իրարու օգնել, և միմեանց թշուառութիւնները պակսեցնել գիտնան, մէկ խօսքով՝ մարդասէր ըլլան. վասն զի մարդուս ճշմարիտ փառքը իր ընկերաց ընական բարոյական և նիւթական վիճակը լաւցնելն է :

Ահաւասիկ մարդասիրութիւն բառին բովանդակութիւնը :

## ԳԱՆԻ ՄԷ ԽՕՍԻՐ

Ժամանակ հանդէսին 167 Ռուսիոյ Լրաց

(Շարունակութիւն Տէս Լիւ 26)

Գանք հիմա Պ. Ա. Հայկունիին առաջին պարբերութեան ծանօթութեանը, որ կըսէ. «Մեր բառէն Ռուս Հասկոն-Բէմիս Կրօնի չարգէր» և և կը յաւելցնէ ըսելով՝ «ապ իմ որ եւրո-թի միայն Կրօնի Լրաց կը Ռաբէ, հարեալ շատ յետադէմ կը մնայ» . Պ. Հայկունիին այս բառը թէ









Թեան այն գաղտնիքները, որոնք երա-  
նայիններն ու երջանիկներն են » :

Կերևայ թէ զՊ. Հայկունին ծաղ-  
րելու նկատմամբ ըսած է Պ. Փափազ-  
եան այս խօսքերը . վասն զի բնութեան  
գաղտնիք (խաբիւրդ) չառաջնորդող  
ուրիշ բան է . իսկ Պ. Հայկունին հրա-  
տարակած « Գաղափարներն » անուն  
հրատարակութիւնն ուրիշ բան է . վա-  
սնն զի այս վերջինը « անաթոմի » կոչուած  
գիտութեան վերաբերեալ տետրակ մ'է,  
որ կը խօսի մարդուս ներքին գործարա-  
նացը կերպին՝ անոնց յատկութեանցն ու  
գործածելու կերպին վրայ, որոնց եթէ  
մարդիկ մտադիր ըլլան, իրաւ բաւական  
երջանիկ կրնան ըլլալ : Եւ ինչպէս որ Պ.  
Հայկունին ալ գրքին ճակատը միայն  
գաղտնիք բնութեան ըսած է, այլ « Գաղա-  
փարներն » կամ Սիդեանս մարդկային  
փոփոխականներն » :

Պ. Գաղափարներն « Գաղափարներն » բառին :

Ստուգիւ մենք շատ կը ցաւինք ամեն  
անոնց վրայ՝ որոնք բան մը գոված կամ  
պարտաւած ատենին՝ անոր աղէկ կամ  
գէշ ըլլալուն գոնէ մէկ լիակատար յատկու-  
թիւնը մէջ չեն բերեր . ուստի զայն բա-  
նը գովող կամ պարտաւոր մէկը ինքզինք  
աւելի կուսակցութեան պաշտպան հրա-  
տարակած կըլլայ . բան որչափ օրինաւոր  
դատաբանութեան համար ասպարէզ է-  
լած :

Պ. Փափազեան եթէ նոյն տետրա-  
կին մէջ իջանուած պատկերները՝ զըզ-  
ուելի բառին փաստ պիտի բերէ, կար-  
ծենք որ բաւական զօրաւոր փաստ մը չէ  
Պ. Հայկունին հրատարակած Գաղափար-  
ներն անուն գրքին արժէքը կորսն-  
ցնելու . վասն զի նախ՝ ըստ Պ. Փա-  
փազեանի գրութեան՝ Տաճկաստանի փո-  
ղոցներէն շունները և գիւղերէն ալ հաւերը

Պ. Փափազեան այն պատկերներուն հա-  
մար կը զուրուցէ թէ՛ որուն մէջ բարոյակա-  
նութիւնը չիկայ ըսել կը համարձակինք նը-  
կատմամբ այն պատկերներուն, որոնց ա-  
մենեւին հարկաւորութիւն չկայ :

վերցնելու է . երկրորդ որ՝ նոյն գրքին  
աւելի ընդարձակագոյնն ու բազմա-  
հարկութեամբ մէջ հրատարակուած են այլ  
և այլ վերջնականութիւններով . երրորդ՝ նոյն գրքին մէջ  
պատկերները երիտասարդ մը յանգարո-  
յականութիւն տրամադրելու չափ, բա-  
նէր չեն, ինչպէս որ ասանկ կը կարծէ  
Պ. Փափազեան, եթէ նոյն երիտա-  
սարդը արդէն ինքնին անբարոյական մէկը  
չէ . չորրորդ որ՝ Բերա մեծփողոցը Անգ-  
ղիացի մը արդէն դատաւ սկսած է հաս-  
րակաց, ինչպէս որ նոյն պատկերներն ալ  
Պ. Հայկունին հրատարակած « Գաղա-  
փարներն » անուն գրքին գործնա-  
կան տեսակն են . հինգերորդ՝ Աստուած  
չար բան մը ըստեղծած չէ բնաւ, ինչպէս  
որ երանելին Եզնիկ Կողբացի վարդա-  
պետը իր « Եղծ աղանդոյ » կոչուած ըս-  
քանչելի գրքին մէջ կրտէ թէ՛ « Իբա-  
րերար Արարէն չար ինչ չիւր լեալ, և  
չիւր ինչ չար՝ որ բնութեամբ չար իցէ » .  
ուստի որ օրէնքով զգուշել կը կոչէ Պ.  
Փափազեան յիշեալ տետրակը : Իսկ ե-  
թէ ըսել կուզէ Պ. Փափազեան թէ՛ կա-  
րելի է որ անչափահաս տղայոց ձեռքալ-  
կանցնի նոյն տետրակը . ասոր համար  
ալ կարծենք « Գաղափարներն » բառը մէջ բե-  
րել հարկ չէր . վասն զի ասոր համար  
ո՛վ արդէն կրնայ դնել : Ըստ մեզ՝ ծնողը  
և դաստիարակը կարելի եղածին չափ բա-  
ւական ուշադիր ըլլալու են : Ուրեմն ա-  
սանկ խնդրոյ մը նկատմամբ կրիւք և կը-  
րծի՝ պատրուակաւ խօսելու հարկ մը  
չկայ :

Մեր այս ըսածներէն թող չհետեւի  
թէ մենք Պ. Հայկունին պաշտպանել,  
և զՊ. Փափազեան պարտաւել կուզենք,  
ոչ բնաւ . այլ մեզի համար անձինքը  
միշտ պատուական են, որոնք որ ալ ըլ-  
լան և աղատ ամեն կարծիքները՝ ինչ  
որ ալ ըլլան . սակայն ինչպէս կերևայ մեր  
ըսածներէն՝ մենք աւելի սկզբունքի վրայ  
կուզենք խօսիլ, քան որչափ հայեցողա-  
կան են թաղարկութեամբ և բնական հե-



տևութիւններով ասոր կամ անոր վրայ  
յարձակիլ :

Երրորդ հատիկ :

Ահաւասիկ Ամասիոյ Գեր . Առաջ  
նորդին Պատրիարքարան զըկած նամակը  
զոր մեր նախորդ թուովն հրատարակել  
խոստացած էինք :

Գերապատիւ Սրբազան եղբայր .  
և խառն ժողովոյ ազգախնամ Տեառք :

Երկու անգամ է որ « Զեփիւռ » օրագ-  
րին մէջ Ամասիոյ նկատմամբ իւր Ար-  
քայ թղթակցին հաղորդած զրպարտու-  
թեամբ լի նախատական յօդուածները  
կը կարդանք ցաւօք սրտի , յորոց առա-  
ջինն մէջ տեղւոյն թէ բաղաբական և  
թէ Եկեղեցական արտաքին և ներքին  
գործոց առ կախ ընթացքը , և նոցա ան-  
կարգութիւնը մէջ բերելով մեզի գէմ  
ևս մէկ քանի տողան հիմն ոտութիւններ  
յառաջ կը բերէ , մեզի ամօթ համարե-  
լով վիճակաց այլեցութեան ելլանքիս ,  
իբր զի մեր կամքը կատարելու գացեր  
էնք , աղէկ ջուրով անուշ դինիով , ձուկ ,  
խուզի և ձուտեղու համար , արգեօք ա-  
մօթ է և պարտք չէ առաջնորդի մը գո-  
նէ երկու երեք տարին անգամ մը վիճա-  
կաց այցելութեան ելլալը , և կամ թէ  
տակէ այն լրբաբար զրպարտութիւնը  
հետեցնելու է , դիցուք թէ արդոյ թղթ-  
թակցին ըսածին պէս ըլլայ , բայց և այն  
պէս մի թէ կը պակեւեր մերձակայ վիճա-  
կացս մէջ ինծի համար անանկ աղէկ  
ջուրով անուշ գինիով պարաստուած կո-  
չունքները , որ երկու երեք օրեայ ճանա-  
պարհներու նեղութեանց տակալով հե-  
ռաւոր վիճակներս պիտի երթամ ձուկ ,  
խուզի , ձուտեղու , ինչ և իցէ , այս մա-  
սին մեր դիտողութիւնը ծածկեալ կը  
պահենք , գոցէ մեր լեզուաւ ինքզինք-  
նիս անբասիր հանդիսացնելու ջանալովն  
այլոց այլ և այլ մտածմանց տեղի տուած

ըլլանք , կամ լաւ ևս է ասել՝ անհաւա-  
տալի թուի Զեզ Ազգասէր Տեառք ,  
եթէ հարկը ստիպէ՝ պարտաստ են վի-  
ճակայինք՝ թղթակցոյն հաղորդածը հա-  
կառակապէր ոգւով ըլլալը վկայելու :

Դանք նոյն լրագրոյն միջոցաւ ընդու-  
նած երկրորդ հարուածնուս , զոր աստ  
պարտք կը համարիմ վեր ի վերոյ յայտ-  
նել , կարելի է նոյն եղելութեան՝ լրագ-  
րոյն մէջ կարդալով լիովին տեղեկացած  
ըլլաք , վասնորոյ զանց կրնեմ երկարօրէն  
յայտնել , այն է՝ « Ամասիացի կին մը  
տեղւոյն Տէր Բարսէղ Քահանային կեւր-  
թայ իւր մեղքը խոստովանելու , ծանր  
մեղք մը կ'խոստովանի , իբր թէ անբա-  
ւելի , յիշեալ Քահանայն կրսէ , այդ մեղ-  
քը քաւելու համար մեծ ընծայի կամ  
ինչքի մը կարօտ է . այնչափ ստիպեր է  
որ մինչև անգամ յուսահատեալ կը հար-  
կադրի (տեղծ միամիտ) կինը իւր անպա-  
րանջանք տալու , որպէս զի այն ծանր մե-  
ղացը ներում և թողութիւն ընդունի  
Քահանայէն , իբր երկու տարի ժամա-  
նակ անցնելով առթիւ մը կիմանայ կնոջ  
այրը ապարանջանք Քահանային տալը ,  
կինը բաւական յանդիմանէն զինի ան-  
միջապէս կեւրթայ պահանջելու , սակայն  
Քահանայն՝ ես քառասուն ջուրուշ փա-  
րոյ վասնած եմ բանալիին և այլ շինու-  
թեանը , եթէ այն փարան չառա չեմ տար  
կրսէ , վերջապէս կառնէ փարան և այն-  
պէս սպարանջանք տեղը կը յանձնէ .  
այս յօդուածը կարդալէս զինի առանց  
դատմանս այլայլութիւն տալու , նամակ  
մը գրեցի յԱմասիա Տ , Բ , Քահանային ,  
որ զարծոյն իսկութիւնը իմանամ , որուն  
խրկած պատասխանը կը տեսնաք ի՞նչոց  
գրոյս , որ երբէք յանձն չառա այդ կըր-  
պարտութիւնը , մինչև անգամ չէ ապարան-  
ջան , այլ նաև արկղերով կուտակեալ ոս-  
նեղու գանձերը առ ոչինչ կը համարէ  
իւր մինչ ցարդ կրած տառապանաց եւ  
անձրեակն տկարութեանը հետ համե-



մատուցել, զոր տակաւին կը կրէ. նոյն պէս ևս Ամասիայ աղագակէտ թերդի պաշտան Յակոբեան Սղայն մեղի նամակ մը գրած ունի, այն ևս կտեսնաք՝ ի ծոց գրոյս, յորում տեղոյն ժողովականաց և բանի մը էմնագներուն ներկայութեամբ ժողով կազմելը և նոյն եղելութեան քննութիւնը, միանգամայն հրատարակութեան զրպարտութեամբ ոգւայ գրուած լլալը նաև Բաճանային բոլորովին տըգետ ըլլալը այդ եղելութէնէն: Աստ համառօտիւ մեր դիտողութիւնն ալ ընելով վերջացնենք, ըսինք՝ առանց դատմանս այլալուծիւն մը տալու՝ որովհետեւ յիշեալ Բաճանայն իւր Սրբազան աստիճանը՝ ի Տէր Հանգուցեալ տեղոյն նախկին Առաջնորդ Գ. Յակոբոս Սրբազան Սրբ Եպիսկոպոսէն ընդունած է՝ և մինչև ցարդ քսան տարի է որ կը վարէ իւր պաշտօնը. բայց և այնպէս, թէ պատուոյն և թէ իւր Ս. Աստիճանին դէմ կեղտաւուն մը և անուանարկութիւն մը բերած է, զորմէ քաղաքացիք անգամ կը վիպեն, ուրեմն կը հարցնենք ինչ է այդ թղթակցոյն նպատակը, անշուշտ յանգգնութեան եղջիւր ամբառնալով՝ Ամասիա Հայոց վրայ արատացուցիչ անուն պատճառել, ուստի կը խնդրեմ թէ կարելի է նէ «Զեփիւռի» խմբագիրը կանչէ ու իմանաք անկէ իւր թղթակցոյն անունը, եւ բարեհաճեցէք նամակաւ մեղի յայտնելու, որպէս զի այս անգամ Ամասիա գացած ժամանակին վերստին ժողով գումարելով յատուկ քննութիւն մըն ալ ընենք, անկասկած եմ որ այն ժամանակ ալ պիտի յայտնուի զրպարտութիւն ըլլալը:

Կեցընք ողջ պարագայց ամօք ի բարօրութեան ի սլարծանս Ազգիս:

1865, յուլիս 25 Գեորգ Եղ  
 ի Սուրբ Ամնս Սարգ՝ Ահա՛՛ և Մարշ

Այս նամակին նկատմամբ մեր ընե-

նելքը դիտողութիւնը հետեւեալ թուոյն:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՔԵՍԱՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ԿԱՄ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ

Մեծարգոյ Նիկողոս աղա Թաշճեան՝ որ եկեղեցական եւ ազգային երաժշտութեան ծաւալմանը մեծ փոյթ աւիպաք մը ունի, իրեն բազմադիւն դասատուին՝ Հանգուցեալ Պ. Գաբրիէլ Երանեանի ընկերակցութեամբ առաջին անգամ սկզբնապատճառ եղաւ ազգին մէջ ազգային երգոց ճաշակ մը տալու: «ՔԵՍԱՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ» անուն թերթին հրատարակելով, սակայն չորս հազար շուրուշի գումար մը զոհելով՝ ցաւօք սրբտի կասեցաւ իր ազնիւ նպատակին յաւատեւ զարծադրութենէն:

Արդոյ Պ. Թաշճեանի պէս մէկը՝ որ ազգային վարժարանաց մէջ երաժշտութիւն դաս տալով կը հայթայթէ իր ասլրուստը, բերկրութեամբ սրտի կը տեսնենք, որ իր գիտցածն իր սիրելի ազգին ընծայելու համար դարձեալ ՔԵՍԱՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ անուն թերթը կսկսի շարունակել, ուռանց ամենեւին փոյթ ընելու թէ կրկին մեծ գումար մ'ալ պիտի զոհէ:

Այս թերթին բաժանորդագրութեան վեցամսեայ շրջանին գինն է 20 դր. որ ամբողջը տառն թերթէ կը բաղկանայ, իսկ իւրաքանչիւր թերթի գինն է 100 փարայ:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՄԻՆԱՍ Մ. ՀԱՅԿ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆ ԵՒ

ՏՆՕՐԵՆՈՒԹԵԱՄԲ

Պ. ԲՈՐԹՈՒԲԱԼԵԱՆԻ

Կ. ՊՕԻՄ ԽՄԱՄ ԱԱԼԻ ԽԱՆ  
 Ա. ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՏՊԱՐԱՆ